

Verksamhetsberättelse 2018

Innehållsförteckning

Uppgifter om förbundet	3
FDUV:s kontaktuppgifter	3
FDUV:s förbundsstyrelse 2018–2020	3
FDUV:s personal.....	4
Medlemsföreningar.....	5
Medlemskap i organisationer	5
Verksamhetsberättelse 2018	6
1. ALLMÄNT OM FDUV	6
2. PÅVERKAN.....	7
3. EKONOMI.....	8
4. SAMARBETE FÖRBUND–FÖRENING	9
5. LÄGER OCH FRITID	10
5.1 Lägerverksamhet	10
5.2 Fritidsverksamhet	10
6. FAMILJEARBETE	11
6.1 Stöd på vägen mot ett eget hem.....	11
6.2 Projektet Familjestödare.....	12
6.3 Projektet Mer än ord	13
6.4 Projektet Familjen i centrum	14
7. LÄRUM	15
7.1 Materialproduktion.....	15
7.2Handledning.....	16
7.3 Information och fortbildning	16
8. LL-CENTER – LÄTTLÄST OCH LÄSOMBUD	17
8.1 LL-Bladet	17
8.2 Läsombud och frivilliga högläsare	18
8.3 Textbearbetning, rådgivning och information om lättläst.....	19
9. STEG FÖR STEG.....	20
10. INFORMATION OCH KOMMUNIKATION	21
11. SAMARBETE	24
11.1 Nationellt samarbete	24
11.2 Nordiskt samarbete.....	25
11.3 Internationellt samarbete	25
11.4 Utvecklingssamarbete	25
12. ORGANISATIONSVERKSAMHET	26
Specifikationer 2018	27
LÄGER OCH SEMESTER 2018	27
KURSER OCH SEMINARIER 2018.....	29

Uppgifter om förbundet

FDUV:s kontaktuppgifter

FDUV, förbundet för personer med utvecklingsstörning eller annan intellektuell funktionsnedsättning rf

HELSINGFORSKANSLIET:	Nordenskiöldsgatan 18 A 00250 HELSINGFORS
TELEFON:	(09) 434 23 60
E-POST:	fduv@fduv.fi
VASAKANSLIET:	Storalånggatan 60 65100 VASA
TELEFON:	(06) 319 56 52
E-POST:	fduv.vasa@fduv.fi
WEBBPLATS:	www.fduv.fi

FDUV:s förbundsstyrelse 2018–2020

ORDFÖRANDE:	Mikaela Björklund
VICE ORDFÖRANDE:	Beatrice Wahlström Christel Granholm-Hagen
ORDINARIE MEDLEMMAR:	ERSÄTTARE:
Anja Dennstedt	Joakim Smeds
Benita Haals	Ossian Wassborr
Mikael Holm	Susan Enberg
Gösta Höijer	Sylvan Höijer
Inger Karlsson	Monica Björkell -Ruhl
Åsa Krook	Nanny Sundström
Majvor Neuman	Christina Mannfolk
Marion Norrgård	Lars-Erik Björklund
Kerstin Strengell	Ulrika Häggman
Anna Öhman	Carola Gröndahl

FDUV:s kongress beslöt 2017 att förbundets fullmäktige ska upphöra och istället samlas förbundet till vår- och höstmöte. Förbundet har under 2018 samlats till ett vår- och ett höstmöte.

FDUV:s personal

I Helsingfors

verksamhetsledare	Lisbeth Hemgård
ekonomichef	Martin Bengtström
adm. planerare (pensionerad från 1.11)	Anne Wetterhoff
adm. chef (från 1.10)	Patricia Wessman
administrativ assistent	Hanna Sipiläinen
teamledare, sakkunnig i intressepolitiskt arbete (moderskapsledig från 4.7)	Annette Tallberg
informatör	Matilda Hemnell
projektkoordinator/Mer än ord	Henrika Mercadante
sakkunnig i boendefrågor (från 1.5)	Nina Normann
sakkunnig inom boendefrågor och utvecklingssamarbete (moderskapsledig 4.7)	Elina Sagne-Ollikainen
vik. intressepolitiskt arbete (från 1.8)	Linda Rex
fritidskoordinator (föräldraledig från 1.8)	Jon Jakobsson
projekt- samt läger- och föreningskoordinator	Jenni Bergman
projektkoordinator (1.4–31.12)	Maria Balk
teamledare/LL-Center	Johanna von Rutenberg
planerare/LL-Center (studieledig 1.1–31.5, 1.9–31.12)	Solveig Arle
redaktör/LL-Bladet	Maria Österlund
pedagogisk utvecklare/Lättläst IT	Carina Frondén
pedagogisk utvecklare/Lärum (till 31.7)	Johanna Pipping-Arrakoski
medarbetare/LL-Center (från 1.4)	Veronica Andersson
kanslist	Mattias Lehtinen
kontorsbiträde	Daniela Frankenhaeuser
kontorsbiträde	Isa Moisio
vik lägerkoordinator (18.6–31.8)	Julia Hemgård
verksamhetskoordinator/Steg för Steg	Sofia Jernström
regional koordinator/Steg för Steg	Frank Lundgren

I Vasa

regionchef, teamledare,	Inger Tallgård
vd för Lärum-förlaget (till 31.12)	Ann-Christin Hagstrand
försäljningssekreterare/Lärum	Fredrika Nyqvist
pedagogisk utvecklare/ Lärum	Susanne Tuure
sakkunnig inom boendefrågor och påverkansarbete, ledare för familjeteamet	Annika Martin
kurs- och regionalkoordinator/Steg för Steg	Camilla Forssell
projektkoordinator (från 1.4)	Tina Holms
koordinator för läger och DUV-föreningar (föräldraledig till 31.8)	Elin Strandberg
vik. koordinator för läger och DUV-föreningar (1.2–18.9)	

Medlemsföreningar

	Antal medlemmar
DUV i Östra Nyland	134
DUV i Mellersta Nyland	317
DUV i Västnyland	234
DUV i Kimitonejden	83
DUV i Västra Åboland	180
DUV på Åland	400
DUV i Sydösterbotten	214
DUV i Vasanejden	371
DUV i Nykarleby	199
DUV i Jakobstadsnejden	345
DUV i Karlebynejden	184
Steg för Steg	186
Totalt	2 847 medlemmar

Medlemskap i organisationer

FDUV är medlem i följande organisationer:

Aspa-stiftelsen
Centralförbundet för barnskydd
Handikappforum
Inclusion Europe
Inclusion International
Kehitysvammaliitto
FINGO – Servicecentrum för utvecklingssamarbete
Nordiska Samarbetsrådet för Utvecklingsstörning (NSR)
SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder
SOSTE – Finlands social och hälsa rf
Svenska Studieförbundet
Vammaiskumppanuus – Samverkan inom funktionshinder
VATES-stiftelsen

Förbundsstyrelsen framför sitt varma tack till alla som stött FDUV:s verksamhet och strävanden under året 2018.

Verksamhetsberättelse 2018

1. ALLMÄNT OM FDUV

FDUV är intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland. FDUV står för frihet, delaktighet, utveckling och valmöjligheter för alla – också för dem som behöver stöd i vardagen.

Vi är en nationell människorättsorganisation som arbetar för att svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga ska få en jämlik ställning i samhället och service och stöd på sitt eget modersmål.

FDUV är också en serviceproducent som erbjuder personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra som har inlärningssvårigheter tjänster. Vi utvecklar ständigt stödet för målgruppen och för anhöriga.

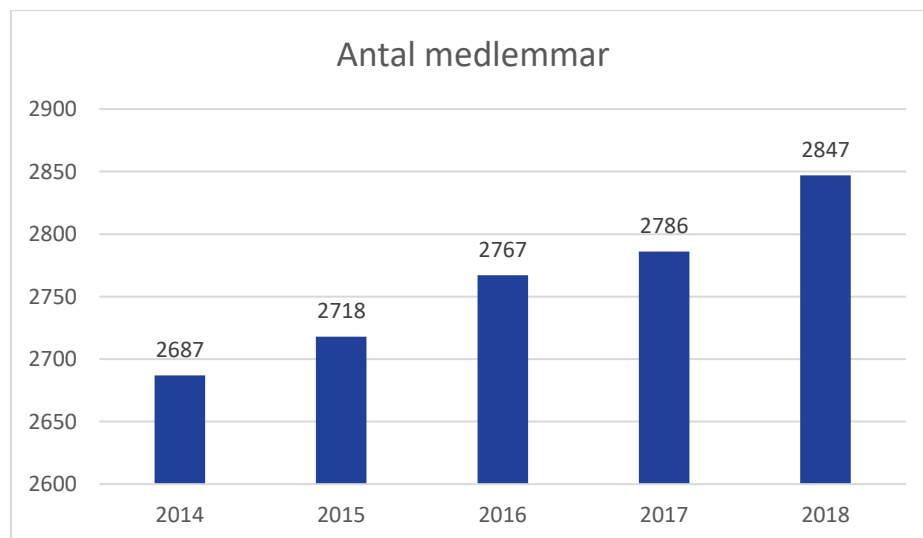
FDUV bildades redan 1971 i sin nuvarande form, då med enbart en anställd. Under åren har förbundet vuxit och har i dag 28 anställda med 22,4 årsverken. FDUV:s projekt, kurser, läger, Lärum och LL-Center är välkända runt om i Svenskfinland och har en naturlig plats inom både det sociala och det kulturella området i Svenskfinland.

FDUV är en viktig plattform för personer med intellektuell funktionsnedsättning, för anhöriga och för personal inom omsorgen och skolvärlden. FDUV informerar, utbildar och påverkar attityder på svenska i Finland.

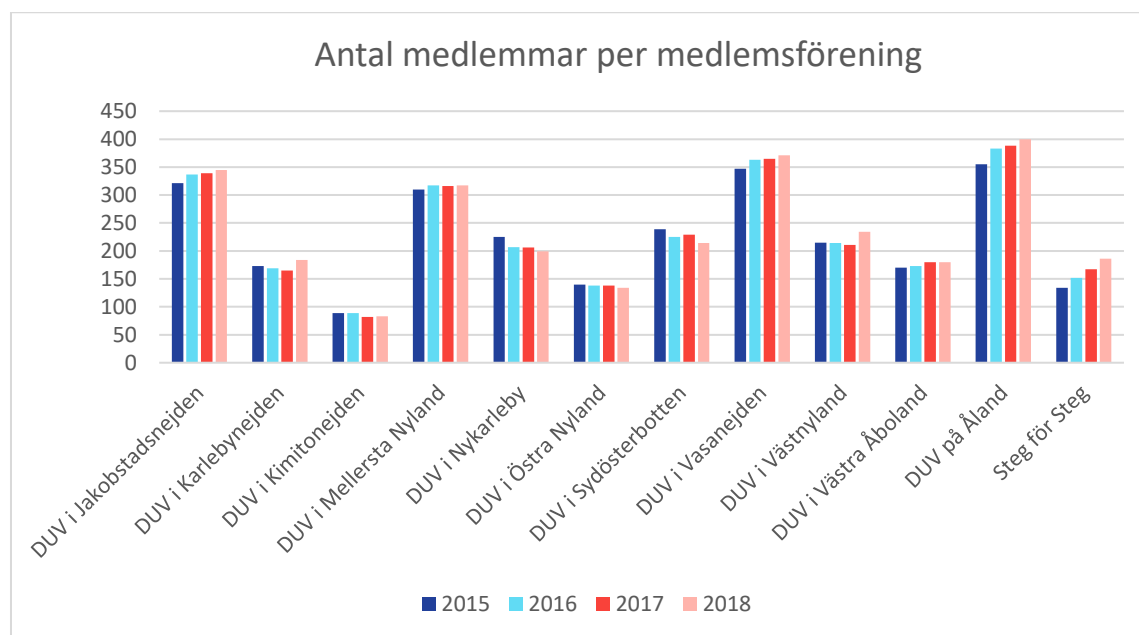
FDUV har tolv medlemsföreningar och cirka 2 850 medlemmar, men vi erbjuder många fler personer tjänster; allt från personer med flerfunktionsnedsättning med stort stödbehov till personer med läs- och skrivsvårigheter, med mindre stödbehov. Vårt uppdrag definieras inte av diagnoser, utan av det stödbehov människor har.

Som en glädjande trend kan konstateras att antalet medlemmar i våra medlemsföreningar fortsätter att öka. Vid årets slut hade de sammanlagt 2 847 medlemmar, mot 2 786 året innan. Se figur 1 och 2.

Figur 1 Medlemsutvecklingen i FDUV:s medlemsföreningar 2014–2018

Figur 2 Antal medlemmar per medlemsförening 2015–2018

2. PÅVERKAN

FDUV arbetar för mänskliga rättigheter, för att skapa en bättre framtid för personer med intellektuell funktionsnedsättning och för att öka deras delaktighet i samhället. FDUV:s främsta mål är att personer med intellektuell funktionsnedsättning ska få samma möjligheter som andra att förverkliga sig själva och att servicen verkligen motsvarar det stödbehov de har. Vår uppgift är att vara budbärare till beslutsfattare och medier och att på ett lättillgängligt sätt berätta hur vardagen kan te sig för personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning.

Vårt påverkansarbete består av aktiva kontakter till samhället som kommunala och nationella beslutsfattare, media och allmänheten samt lobbande i olika samarbetsgrupper. Vi ger utlåtanden och deltar på olika sätt i samhällsdebatten.

Under 2018 har vi gett åtta utlåtanden, främst kring lagändringarna inom social- och hälsovården. Utlåtandena har handlat om lagförslaget till klient- och patientlag, valfrihet inom social- och hälsovården, arbetsföra personers väg till arbete, specialomsorgsdistriktens ställning och rapporten kring genomförandet av funktionshinderkonventionen. FDUV deltog i höranden i riksdagens social- och hälsovårdsutskott om specialomsorgsdistriktens framtid och om den kommande funktionshinderlagen. Under ledning av Svenska Pensionärsförbundets ordförande Ole Norrback samlades finlandssvenska social- och hälsovårdsorganisationer till fyra möten där man överlade om social- och hälsovårdstjänster på svenska.

FDUV har uppvaktat politiker med anledning av sammanslagningen av funktionshinderlagarna och den kommande social- och hälsovårdsreformen. FDUV har också aktivt deltagit i arbetsseminarier och workshoppar som ministerierna har ordnat. På grund av vårdreformen har flera arbetsgrupper bildats som FDUV, i den utsträckning det varit möjligt, deltagit i. FDUV har aktivt informerat om *Ingen marknadsvara*, medborgarinitiativet mot offentlig upphandling av nödvändiga livslånga tjänster för personer med funktionsnedsättning. Medborgarinitiativet fick över 72 000 stödförklaringar och FDUV var med och överlämnade det till riksdagens talman Paula Risikko den 7 mars 2018.

FDUV blir ofta kontaktad av massmedier och får fungera som förmedlare av kontakter till personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga för intervjuer i massmedier. FDUV har fått synlighet i både den lokala och nationella pressen. Under 2018 hade FDUV 90 mediaträffar jämfört med cirka 62 året innan. Teman har varit bland annat lättläst information, sammanslagningen av funktionshinderlagarna, vårdreformen och dess konsekvenser för vår målgrupp, nedskärningar i FPA-terapi för barn med funktionsnedsättning, taxiskjutsar och utvecklingssamarbete i Afrika. FDUV har också deltagit i samhällsdebatten genom egna insändare.

Den intressepolitiska arbetsgruppen som består av representanter för DUV-föreningarna, Steg för Steg och FDUV:s personal sammankom fyra gånger under året. På mötena diskuterades aktuella intressepolitiska ärenden och spreds information om aktuella frågor i de olika regionerna.

FDUV erbjuder personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga allmän rådgivning om rättigheter, tjänster och stöd. Antalet enskilda kontakter var cirka 120 och flera av ärendena krävde omfattande utredning. FDUV har också låtit översätta och förmedlat Socialskyddsguiden 2018, en guide om social trygghet för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga. FDUV:s sakkunniga inom intressepolitiska frågor föreläste om social- och hälsovårdsreformen för familjestödare och deltog som sakkunnig på flera träffar inom boendeverksamheten.

Under året gjorde förbundet en serviceenkät kring tjänster och delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer. Enkäten var ett samarbete med Institutet för hälsa och välfärd THL och VAMO- projektet (ESF-finansierade projektet *Osallisuuden varmistaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen vammaissosiaalityön asiakasprosessissa*) och resultaten används i vårt påverkansarbete. Därtill hjälpte vi till med den svenska översättningen av en enkät om läget om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som ska fungera som underlag för en parallellrapport där effekten av FN:s funktionshinderkonvention utvärderas. Enkäten gjordes av Människorättscentret i samarbete med Handikappforum.

FDUV arrangerade ett etikseminarium den 26 oktober där vi fördjupade oss i frågor kring fosterdiagnostik. Vem har rätt till liv, vad är ett gott liv och vad har den allt mer exakta fosterdiagnostiken för konsekvenser för människan och samhället? Seminariet *Rätt till ett (gott) liv* ordnades i samarbete med Hanaholmens kulturcentrum och Kyrkans central för det svenska arbetet. Seminariet lockade närmare 200 deltagare. I samband med seminariet ordnade vi verksamhetsledarens 60-årsmottagning och i anslutning till den en insamling för lägerverksamheten.

Under året har FDUV deltagit i olika kampanjdagar som belyser vardagen för personer med intellektuell funktionsnedsättning bland annat genom att "rocka sockor" under Internationella Downs syndrom-dagen den 21 mars och genom att ta emot en jobbskuggare under Job Shadow Day den 5 april. Under första veckan i december uppmärksammande FDUV temaveckan för personer med intellektuell funktionsnedsättning med olika evenemang och på sociala medier. Årets temavecka lyfte fram rätten att leva självständigt och att delta i samhället (artikel 19 i FN:s funktionshinderkonvention) med devisen "Vem bestämmer, i ditt liv och i samhället".

3. EKONOMI

Lägerverksamheten kämpade fortfarande 2018 med ekonomiska svårigheter. Genom en större satsning på att uppvakta finansiärer och sprida information om hur viktig lägerverksamheten är lyckades förbundet ändå få finansiering för 28 lägerperioder. Vi arrangerade en medelinsamling på nätet och genom personliga brev till olika aktörer. Medelinsamlingen gav dock inte mycket resultat.

Förbundets ordinarie verksamhet är i enlighet med den budgeterade verksamheten, men räkenskapsperiodens resultat visar en förlust på 56 096,12 euro på grund av nedskrivningar av placeringsinstrument. Under december månad 2018 rasade placeringarnas värde på marknaden. Redan under februarimånad 2019 har placeringarnas värde ökat. Ordinarie verksamhetens underskott 708 045,65 euro balanserades upp med STEA:s allmänna understöd, Finlands Svenska Omsorgsstiftelsens bidrag och med medel från valinsamlingen. Det budgeterade underskottet var 718 075 euro vilket är lite större än det förverkligade.

Den ordinarie verksamhetens totala kostnader ökade från föregående år med 8,29 procent till 2 375 548,29 euro. De budgeterade kostnaderna var 2 389 306 euro. Motsvarande förverkligade intäkter ökade från föregående år med 12,8 procent till 1 667 502,64 euro. De budgeterade intäkterna var 1 671 231 euro.

När det gäller bidrag från fonder har förbundet prioriterat lägerverksamheten, och verksamheten erhöll mera understöd än budgeterat. Underskottet beror främst på ökade transportkostnader och fler lägerledare än budgeterat. Prioriteringen medförde dock att kursverksamheten gjorde ett underskott. För kursverksamhetens del kunde förbundet inte ansöka om bidrag från fonder i samma omfattning som planerat.

Kostnaderna för den internationella verksamheten överskred förbundet på grund av att Inclusion Internationals kongress i Birmingham blev dyrare än planerat. Både rese- och hotellkostnaderna var större än budgeterat.

Under 2018 fick förbundet STEA-finansiering för ett nytt projekt, *Familjen i centrum*. Projektets mål är att stärka stödet till svenskspråkiga familjer som har barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Projektet innebar att FDUV anställde två koordinators, en i Vasa och en i Helsingfors. Första året i projektet har inneburit många kurser och träffar med familjer, men också en uppbyggnad av ett samarbetsnätverk med kommuner och andra organisationer.

I takt med att FDUV vuxit har det uppstått nya behov gällande förbundets administration och en ny tjänst inrättades från början av oktober. Administrativa chefen har som uppgift att leda och utveckla förbundets administration, inklusive personalfrågor. Vår mångåriga administrativa planerare gick i pension den sista oktober.

4. SAMARBETE FÖRBUND–FÖRENING

Förbundets mål är att stärka sina medlemsföreningar genom att stödja dem i deras arbete och genom att arrangera träffar där förbundets personal och föreningsaktiva möts. FDUV har en deltidsanställd föreningskoordinator i Österbotten och en deltidsanställd föreningskoordinator i södra Finland. Dessa ansvarar för den huvudsakliga kontakten till föreningarna.

Under året har förbundets föreningskoordinatorer besökt DUV-föreningarna för att diskutera verksamhet och samarbete. Förbundet har hållit kontakt med föreningarna även genom de månadsbrev som vi skickar ut med information om evenemang och annat aktuellt. På förbundets webbplats finns DUV-nätet med material till föreningarna. Där finns bland annat månadsbrev, redovisningsblanketter, föreläsningmaterial och föreningshandboken.

Under året har förbundets informatör gett stöd i frågor om kommunikation och marknadsföring. Förbundet har fortsatt att stödja föreningarna i användningen av det gemensamma medlemsregistret och de egna webbplatserna. De flesta förenings webbplatser har under året uppdaterats till den nya responsiva sidmallen med nytt grafiskt utseende.

Förbundets personal har vid behov hjälpt till med bidragsansökningar och bokslut. Förbundet stöder föreningarna ekonomiskt genom årligt verksamhetsbidrag. DUV-dagarna hölls i Åbo den 3–4 februari. Cirka 50 personer deltog och bekantade sig med FDUV:s verksamhet genom olika presentationer och verkstäder.

5. LÄGER OCH FRITID

5.1 Lägerverksamhet

Sedan 1970-talet har FDUV arrangerat läger för personer med intellektuell funktionsnedsättning i södra Finland och Österbotten. Målet med lägren är att erbjuda lägerdeltagarna meningsfulla aktiviteter, nya upplevelser och avkoppling. Lägren erbjuder också gemenskap – en möjlighet att skapa nya kontakter och träffa gamla vänner. Lägren innebär dessutom värdefull avlastning för föräldrar och ger deltagarna träning i att vara borta hemifrån.

Under sommaren har FDUV arrangerat 17 läger i södra Finland och 10 läger i Österbotten. Längden på lägren varierade från fem till sex dagar beroende på tema och målgrupp. Intresset för lägren har varit stort. Antalet deltagare varierade mellan 5 och 23 personer per läger. Därtill har FDUV arrangerat fyra läger i samarbete med andra aktörer; ett scoutläger tillsammans med Finlands Svenska Scouter, ett höstläger tillsammans med Folkhälsan, ett militärläger tillsammans med Nylands brigad och ett bandläger tillsammans med DUNK.

Totala antalet lägerdeltagare uppgick till 304 personer. Antalet ledare som förbundet anställde för lägren uppgick till 115 personer. Före lägren arrangerade FDUV utbildningsdagar för lägerledare i bland annat första hjälpen, vad funktionsnedsättning är, bemötande och problemskapande beteende. En erfarenhetstalare med intellektuell funktionsnedsättning och en ledare berättade om hur det är att vara på läger.

Lägerverksamheten för barn och unga finansierades med deltagaravgifter och bidrag från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne. Vuxenlägren finansierades med deltagaravgifter samt bidrag från Svenska Kulturfonden och andra stiftelser och fonder.

Under året jobbade en koordinator en dag i veckan med utveckling av lägerverksamheten. Tillsammans med koordinatorerna för läger och DUV-föreningarna utvecklades utbildningsdagarna och konst- och dramalägren utökades från två till fyra. Dessutom utvecklade vi olika arbetsprocesser kring anställning och genomförande av lägerverksamheten. Under sommaren lät förbundet producera en ny film om våra läger.

5.2 Fritidsverksamhet

De lokala DUV-föreningarna arrangerar fritidsverksamhet för personer med intellektuell och liknande funktionsnedsättning. Fritidsverksamheten har en central betydelse för medlemmarna och föreningarna samarbetar aktivt med arbetar- och medborgarinstitut, ungdoms- och idrottsnämnder, församlingar och andra föreningar. Även om målet är att normal service ska anpassas så att den också lämpar sig för personer med intellektuell funktionsnedsättning är det fortfarande många som önskar egen verksamhet.

Under 2018 erbjöd lokalföreningarna och förbundet cirka 850 enskilda deltagare med intellektuell funktionsnedsättning något slag av fritidsservice. Cirka 240 ledare, stödpersoner och frivilliga har varit engagerade i verksamheten. Samtliga DUV-föreningar har under året haft ett varierande utbud av fritids-, kultur- och idrottsaktiviteter. Verksamheten omfattade aktiviteter som simning, dans, bowling, drama, fotboll, musikklubbar, karaoketräffar, innebandy, konstklubbar och högläsningssgrupper.

I södra Finland var vi med och ordnade evenemanget *Rocka sockorna* som uppmärksammar Internationella Downs syndrom-dagen. FDUV var även med på Luckans årliga barnfest *Kul och kultur för alla barn* på Annegården. I Österbotten arrangerar FDUV varje år dansgalor i samarbete med DUV-föreningarna. Vårens dansgala ordnade vi tillsammans med DUV i Sydösterbotten i Korsnäs. Dansgalan samlade 120 deltagare. I oktober ordnade vi den

traditionsenliga dansgalan på Norrvalla i samarbete med DUV i Vasanejden. Intresset var stort – 210 personer deltog.

Även 2018 kunde FDUV erbjuda sina medlemmar 100 fribiljetter till Helsinki International Horse Show i Helsingfors. Förbundet har under året stött DUV-föreningarna ekonomiskt genom fritidsbidrag och genom direkta insatser av FDUV:s koordinatörer för läger och DUV-föreningar i planering och verkställande.

6. FAMILJARBETE

Målet med FDUV:s familjearbete är att öka medvetenheten och kunskapen om stöd och tjänster som underlättar vardagen för familjer med personer med intellektuell eller annan funktionsnedsättning. Målgrupper är familjer i Svenskfinland, men också personal inom vård och omsorg som ger stöd och service till familjer där det finns barn, unga eller vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller andra inlärningssvårigheter. Det är särskilt viktigt att stödja familjerna i olika brytningsskeden, till exempel då barnet får sin diagnos, börjar skolan eller ska flytta hemifrån.

En viktig del i familjearbete är även att familjerna kommer samman. Vi ger möjlighet för personer i liknande situationer att träffas. De får utbyta såväl positiva som negativa erfarenheter och dela med sig av tips och idéer.

Mycket av stödet till familjerna sker via STEA-finansierad verksamhet, både löpande- och projektverksamhet. Förbundets flyttningsförberedelse, projekten *Mer än ord*, *Familjen i Centrum* och de frivilliga familjestödarna är alla verksamheter som stöder familjerna i olika skeden av livet.

Förutom STEA- finansierad verksamhet arrangerade förbundet kurser och seminarier, delvis i samarbete med andra organisationer. Kurserna finansierades med deltagaravgifter, med understöd av finlandssvenska fonder och med egna medel.

Inom det intressepolitiska arbetet var fokuset på serviceplanering. I och med pågående service- och strukturförändringar har anhöriga och personer med intellektuell funktionsnedsättning behov av aktuell information.

Det psykiska välbefinnandet belystes genom föreläsningar om självmedkänsla med psykolog Ronnie Grandell. Det fysiska välbefinnandet behandlades genom olika må bra-dagar och aktivitetsdagar i såväl Österbotten som i södra Finland.

6.1 Stöd på vägen mot ett eget hem

Syftet med FDUV:s boendeverksamhet är att stödja personer med intellektuell funktionsnedsättning, deras familjer och nätverk att hitta rätt form av boende och genom flyttningsförberedelse ge stöd på vägen till ett eget hem. Enligt artikel 19 i FN:s funktionshinderskonvention har personer med funktionsnedsättning rätt att leva självständigt och delta i samhället på lika villkor. Det nationella programmet KEHAS för avveckling av institutionsboende lyfter fram vikten av flyttningsförberedelse.

Från och med 2017 har FDUV beviljats STEA-finansiering för att erbjuda flyttningsförberedelse som fortlöpande verksamhet i hela Svenskfinland.

I samarbete med erfarenhetstalare, kommuner och serviceproducenter har vi ordnat informationsträffar om flyttningsförberedelse och om olika boendalternativ på olika håll i Svenskfinland. Vi har utbildat personal i kommuner i Österbotten och inom Kårkulla samkommun i flyttningsförberedelse och personcentrerad planering. Vi har aktivt kontaktat kommuner i södra Finland och informerat om flyttningsförberedelse. Vi har ordnat flyttningsförberedelse i grupp för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras

familjer. Vi har också handlett enskilda familjer om val av boendeform och gett stöd i flyttprocessen.

I samarbete med Kårkulla samkommun och Folkhälsan ordnade vi ett svenskspråkigt seminarium i Helsingfors för en uppföljning av KEHAS-programmet. I Åbo ordnade vi ett seminarium om delaktighet och goda boendelösningar i samarbete med Kårkulla samkommun.

FDUV deltog som svenskspråkig samarbetspartner i utvecklingsprojektet *#påhemvägen* i Pargas och i Raseborg. Syftet med projektet är att utveckla mångsidiga boende- och servicelösningar för unga (18–29 år) med särskilda behov, samt att stödja de unga på vägen till ett eget hem. Projektet administreras av Finansierings- och utvecklingscentralen för boende ARA och Kehitysvammaliitto. För att kartlägga ungdomarnas nuvarande bostadssituation ordnade vi inspirationsverkstäder och använde oss av olika verktyg som personcentrerad planering. Bland annat skapade ungdomarna en egen sång som fått stor spridning på sociala medier.

Vi har utvecklat, producerat och översatt material från finska till svenska i samarbete med Kehitysvammaisten Palvelusäätiö och TOM-hanke. *Så här vill jag bo* och *På egna ben* fungerar som grund för den digitala flyttningsförberedelsen på webben. För äldre personer med intellektuell funktionsnedsättning finns *För minnets skull*. Arbetsmaterialet *Så här klarar jag mej* och dess bildmaterial har vi introducerat vid olika samarbetsmöten och träffar i hela Svenskfinland. Vi har också producerat filmer som berättar om flyttningsförberedelse och självbestämmande ur olika perspektiv.

Genom att medverka i olika nätverk som Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning KVANK och i en utvecklingsgrupp vid Kehitysvammaisten Palvelusäätiö har vi följt och påverkat den nationella utvecklingen inom området. Inom KVANK har en portal för kvalitet och utveckling av boendetjänster *Asumisen tekoja* utvecklats, FDUV har översatt den till svenska (*Boendegärningar*).

Inom boendeverksamheten har vi referensgrupper bestående av anhöriga och professionella som träffas två gånger om året. I Österbotten har en grupp bestående av personer med intellektuell funktionsnedsättning träffats och berättat om sina egna erfarenheter av boendeverksamheten.

Inom verksamheten arbetar sakkunniga i boendefrågor, en heltidsanställd i södra Finland och en deltidsanställd i Österbotten som även fungerar som teamledare för FDUV:s familjeteam. Verksamheten finansieras av STEA och har nått cirka 640 personer under året.

6.2 Projektet Familjestödjare

Syftet med projektet Familjestödjare (2015–2017) var att utbilda anhöriga till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning att verka som en resurs för andra familjer som behöver stöd. Familjestödjarna är inte professionella, men har alla erfarenhet av hur det är att leva nära någon som har en funktionsnedsättning. Familjestödjarna finns till för att lyssna och diskutera och kan också vara en länk till andra som befinner sig i en liknande situation.

En kontakt med familjestödjare kan vara särskilt värdefull för nyblivna föräldrar. De kan också hjälpa med information vid brytningsskeden och större förändringar i livet, som vid val av skola eller flytt till ett eget hem. Under projektiden 2015–2017 har projektet utbildat 20 familjestödjare från 11 lokala DUV-föreningar; 9 från Österbotten, 9 från Nyland och 2 från Åland.

År 2018 avslutades projektet genom integrering av familjestödjarna i FDUV:s övriga familjearbete, och då främst i det nya projektet *Familjen i centrum* som inledde sin verksamhet i april. För att upprätthålla familjestödjarnas kunnande och intresse för sitt uppdrag ordnade förbundet en fortbildningskurs i Tammerfors med fokus på lagstiftning och

parrelationer. Under året deltog familjestödjare i familjekurser i Vörå och Åbo. Där berättade de för de andra deltagarna om sina erfarenheter.

Inom projektet *Mer än ord* har familjestödjarna en central roll då det gäller att dela med sig av sina erfarenheter om bemötande och erfarenheter från det första beskedet om att barnet har en funktionsnedsättning. Familjestödjare har också deltagit som erfarenhetstalare då FDUV föreläst om personer med intellektuell funktionsnedsättning på seminarier och andra evenemang.

Förbundet har aktivt marknadsfört familjestödjarna i samband med träffar med kommuner och samarbetspartner och på olika evenemang som vi ordnat inom familjearbetet. Vi lät trycka upp nya familjestödjarkort och tygkassar. Dessa kommer vi att använda för fortsatt marknadsföring av familjestödjarna som nu är en del av FDUV:s familjearbete.

Genom personlig kontakt till alla familjestödjare har vi följt upp deras aktiva insatser för att stödja andra föräldrar som är i en liknande situation. Koordinatorerna i projektet *Familjen i centrum* har träffat familjestödjare i alla regioner, även på Åland. Familjestödjarnas aktiva insatser varierar, och det finns ett tydligt behov av regelbunden handledning och stöd från FDUV.

6.3 Projektet Mer än ord

Det STEA-finansierade projektet *Mer än ord – besked om funktionsnedsättning* (2016–2018) startade under namnet *Sakligt bemötande*. Målet med projektet är att anhöriga ska bemötas sakligt och med omtanke då de får besked om sitt barns funktionsnedsättning. De ska få korrekt information och rätt stöd, vid rätt tidpunkt.

Efter två år av undersökning, samarbete och intervjuer med anhöriga och professionella, samt analys av den insamlade kunskapen, sammanställde vi 2018 material som a) hjälper professionella att bemöta familjer rätt och b) förser anhöriga med relevant information.

Förbundet har bland annat utarbetat rekommendationer för ett gott bemötande. Dessa åtta rekommendationer utgör stommen till utbildningspaketet för professionella. Videomaterialet som filmats med anhöriga vidareutvecklades för att kunna användas både på projektets webbsajt och inom utbildningar för olika målgrupper. Det resulterade i 21 videor, bestående av ett 100-tal korta videoklipp. Videorna beskriver olika aspekter av hur anhöriga önskar bli bemötta.

I mars deltog projektets ledare i den brittiska systerorganisationen Down's Syndrome Organisations *Tell it Right, Start it Right*-utbildning av barnmorskor i Birmingham, för att få insyn i hur en organisation med lång erfarenhet av utbildningar i bemötande bygger upp dem.

Under våren arrangerade vi 13 pilotutbildningar i bemötande för olika grupper av professionella; 5 för personal inom småbarnsfostran, 5 för personal inom barnrådgivningarna, 1 för sjukhuspersonal, 1 för personal inom social- och hälsovården och 1 för barnmorske- och hälsovårdsstuderande. Utbildningarna hölls i Helsingfors, Åbo, Kyrkslätt, Borgå, Vasa, Jakobstad och Närpes. Projektet samarbetade med Folkhälsans förbund kring utbildningsarrangemangen. Sammanlagt deltog 289 personer i utbildningarna.

I november öppnade vi projektets webbplats meranord.fi med information för både anhöriga och professionella inom olika yrkesgrupper. Här finner anhöriga utvald information som är relevant för en bra start på vardagen efter beskedet. Professionella får därtill tips om hur anhöriga önskar bli bemötta. Sajten är uppbyggd med citat samt audio- och videoklipp med anhöriga.

Projektet har sex regionala referensgrupper bestående av anhöriga. År 2018 träffades respektive referensgrupp en gång för att utvärdera arbetet. Träffarna hölls i Pargas, Raseborg, Grankulla, Borgå, Vasa och Jakobstad. Totalt deltog 34 föräldrar.

I november ordnade vi projektets slutseminarium i Tammerfors med 29 deltagare. Då möttes anhöriga ur olika referensgrupper och FDUV:s familjestödjare och alla avtackades för sina insatser.

Marknadsföringen av projektet och dess slutprodukter skedde under året genom direkt marknadsföring, via nätet med stöd av våra samarbetspartner, via artiklar i fyra branschtidningar, i fyra dagstidningar och i Hem och Skolas tidning. YLE Vega dedikerade en längre sändning till *Mer än ord*.

Projektpersonalen deltog därtill i *Ensitetoverkosto*, i *Svenska samarbetsnätverket kring barn, unga och familjer i Helsingfors*, samt i Centralförbundet för Barnskydds projekt *Perheet keskiön*.

Inom projektet arbetade en heltidsanställd projektledare och fram till maj en heltidsanställd projektkoordinator. Därtill har förbundet köpt tjänster från sakkunniga för att förverkliga och färdigställa utbildningsmaterialet.

Mer än ord är ett samarbetsprojekt mellan FDUV, Folkhälsan, Förbundet Hem och Skola, Autism- och Aspergerförbundet och Kårkulla samkommun. Projektet har haft god genomslagskraft, och behovet av utbildning är fortgående.

6.4 Projektet Familjen i centrum

Målet med det nya STEA-finansierade projektet Familjen i centrum (2018–2020) är att stärka och utveckla stödet riktat till familjer med barn, unga eller vuxna med funktionsnedsättning. Att få ett barn med särskilda behov anstränger familjen och ställer hela familjen i en särskild position jämfört med familjer som inte har barn med funktionsnedsättning.

Inom de närmaste åren sker dessutom sannolikt stora förändringar inom social- och hälsovården, dels på grund av vårdreformen, dels på grund av ny funktionshinderlagstiftning.

Familjen i centrum inledde sin verksamhet i april 2018 med en projektkoordinator som ansvarar för regionen Österbotten och en projektkoordinator med ansvar för regionerna Åboland och Nyland. Därtill arbetar teamledaren för familjearbetet deltid för projektet (10 %). Under det första året har koordinatörerna kartlagt innehållet i FDUV:s nuvarande familjearbete för att skapa en helhetsbild av var fokus har varit och hur förbundet kunde utveckla verksamheten med beaktande av pågående förändringar i samhället. Familjernas behov av stöd, respons och utvecklingsförslag har samlats in vid olika evenemang som vi ordnat, och dessa kommer att finnas till grund när förbundet utvecklar ett långsiktigt program för familjearbetet.

Under året har projektpersonalen arrangerat olika evenemang runt om i Svenskfinland där familjer med barn, unga eller vuxna med funktionsnedsättning har haft möjlighet att träffas, få kamratstöd, utbyta erfarenheter och ta del av information om rättigheter och stöd. För att göra deltagandet möjligt för alla har vi vid planeringen av verksamheten beaktat familjernas specifika behov. Hela familjen ska känna sig välkommen och vi har särskilt uppmärksammat syskonens behov.

Vid familjekursen *Vardagskraft* i Vörå den 27–28 oktober fick de äldre syskonen träffa en familjestödjare som själv har ett syskon med en funktionsnedsättning. Därtill använde vi liknande diskussionsmaterial som Norio-keskus använt i sin syskonverksamhet.

I mitten av november ordnade projektpersonalen en familjekurs i Tammerfors riktad till familjer med barn och unga som har en sällsynt diagnos. Svenskspråkiga familjer har efterfrågat en dylik kurs. På finskt håll arrangeras motsvarande kurser, men det har saknats på svenska.

Ett viktigt mål för projektet är att nå nya familjer. FDUV:s familjearbete behöver stödja en bredare målgrupp med fokus på de individuella behoven av stöd i vardagen och inte utgående från diagnos. Detta också med tanke på den kommande funktionshinderlagen, där utgångspunkten är personens stödbehov i stället för diagnos.

En stor del av verksamheten har vi planerat i samarbete med projektets samarbetspartner: DUV-föreningar, föreningen Steg för Steg, Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening och föreningen Bamsegruppen.

För att sprida information om projektet har projektkoordinatorerna besökt olika svensk- och finskspråkiga organisationer, omsorgsbyråer och kommunens socialarbetare. De har också föreläst för studerande och deltagit i olika nätverk som *LAPE*, *Mukana-verkosto* och *Perheet Keskiöön*.

En viktig länk till familjerna är också FDUV:s utbildade familjestödjare, som vi nu har integrerat i det regionala familjearbetet och de evenemang som förbundet ordnar. Inom projektet planerar vi fortbildning för de frivilliga familjestödjarna. Vi sprider också information om familjestödjarna till både professionella och anhöriga för att möjliggöra ett individuellt familjestöd i ett tidigt skede.

Under 2018 har enskilda familjer fått stöd via hembesök, rådgivning och vägledning. Koordinatorerna har samarbetat med kommunens socialarbetare kring enskilda familjeärenden.

Familjen i centrum har under 2018 nått ut till cirka 500. Anhörigas andel är över hälften, av dem var cirka 60 familjer sådana som inte tidigare varit bekanta med FDUV:s familjeverksamhet.

7. LÄRUM

Lärum producerar, utvecklar och förmedlar specialpedagogiska läromedel och material i Svenskfinland. Lärum handleder och sprider kunskap om särskilt stöd i inläringen. Lärum arbetar med anpassade inlärningsmiljöer till exempel inom specialundervisning, på boenden eller i hemmet.

Till Lärums målgrupper hör främst personal men också anhöriga som stöder personer som behöver stöd i inläring. Lärum erbjuder stöd inom utbildningens alla stadier och inom det sociala området. Även personer med intellektuell funktionsnedsättning, elever inom specialundervisningen och deras anhöriga är Lärums målgrupp. Seniorer, invandrare och personer med olika andra funktionsnedsättningar har också nytta av Lärums tjänster.

Lärums verksamhet finansieras i huvudsak av STEA och Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne. Även andra finansiärer, som till exempel Svenska kulturfonden, stöder Lärums verksamhet.

7.1 Materialproduktion

Under 2018 publicerade Lärum tre temahelheter av det digitala läromedlet *Solklart omgivningslära: Jag som människa, Min världsbild* och *Hållbar utveckling*. Även det digitala läromedlet i finska *Minne & Sinne* utökade vi med två kurser. Därtill publicerade vi ett digitalt videomaterial med 15 filmer för kemi och fysik i årskurs 7–9.

Den digitala materialbanken, som vi lanserade 2016, har vi uppdaterat och utökat kontinuerligt. Materialbanken är indelad i temahelheter enligt läroplanen. Detta för att underlätta implementeringen av läroplanen i specialundervisningen.

Läromedlet *Minne & Sinne* har vi även kompletterat med ett konkret memoryspel med temat kroppen och känslor. Serien *Matematik i vardagen* utkom med två böcker: *Tid* och *Pengar*.

Lärum arbetar även för att främja den digitala delaktigheten och kommunikationen för personer i behov av stöd i inläringen, bland annat genom att producera och utveckla lättläst material om IKT. Bland annat har vi publicerat i vår materialbank kursen *Fota och dela tryggt*. Boken *Rör dig trygg på nätet* har vi uppdaterat och en andra utgåva har utkommit.

Även nyheter med bildstöd har producerats till tidningen LL-bladet, en nyhet för 2018. Detta är ett samarbete med LL-Center och Papunet.

I samarbete med LL-Center utgav Lärum den tredje lättlästa muminboken, *Trollkarlens hatt*. Novellen *Granen* publicerades i lättläst version i tidningen Arena, modersmåslärarnas tidning. Jolin Slotte står för den lättlästa bearbetningen av Tove Janssons texter.

Lärum samarbetar aktivt med Folkhälsans Datatek då det ingår alternativ- och kompletterande kommunikation (AKK) i material. Bland annat har vi publicerat i vår materialbank ett material med symbolstöd om hälsa och säkerhet i vardagen. Lärum har även deltagit i utvecklingen av Papunets svenskspråkiga sidor.

Lärum har aktivt arbetat för att uppnå god kvalitet i sina material. Under 2018 skapade vi referensgrupper, vars uppgift är bland annat att pröva och kommentera Lärums material innan publicering. För att säkerställa att det material som vi producerar inte redan finns och dubbleras samarbetar Lärum även med andra aktörer och förlag, främst Utbildningsstyrelsen. Täta kontakter till Opiké vid Kehitysvammaliitto har också gett Lärum en bild av hurdana material som vi kunde producera.

Lärum-förlaget, som ägs av FDUV, handhar försäljning och distribution av det material som Lärum producerar, och det material som Lärum tar in för sitt handledningsuppdrag.

7.2 Handledning

Lärum erbjuder handledningstjänster kring eget material och noggrant utvalda produkter från diverse olika förlag, främst från Sverige. På detta sätt säkrar vi att de finlandssvenska skolorna nås av anpassat material för specialundervingen. Under 2018 har Lärums pedagoger fortsatt att handla genom personliga möten, e-post eller telefonkontakt. Frågor och ärenden som kommer till Lärum ger en god kännedom om fältets behov och önskemål.

I våra materialutställningar på FDUV:s kontor i Vasa och Helsingfors har intresserade haft möjlighet att bekanta sig med Lärums produkter. För dem som inte haft möjlighet att besöka utställningarna, har konceptet *Låna Lärum* fortsatt 2018. Lärum lånar ut material enligt önskemål, och tack vare denna tjänst kan lärare och annan personal i lugn och ro bekanta sig med och testa materialet på sin arbetsplats.

7.3 Information och fortbildning

Lärum deltog i evenemang som är relevanta i specialpedagogiska sammanhang. Under 2018 var Lärum med på Educa-mässan, Framtidsdax, AKK-mässan och Läromedelsrundan. Lärum deltog även i planeringen av De nationella elev- och studerandevårdsdagarna.

Dessutom medverkade Lärum som utställare, föreläsare och workshopledare under diverse andra fortbildningsdagar och seminarier. Det är främst i samarbete med Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi och Yrkeshögskolan Novia, samt Yrkesakademin som dessa evenemang har ordnats.

Genom att delta i dessa evenemang har Lärum träffat utbildningspersonal och andra i Lärums målgrupp. Det är mycket värdefullt för Lärum, den vägen har vi kunnat samla in spontana frågor och önskemål.

Lärum får också kontinuerligt besök av grupper som förkovrar sig i olika specialpedagogiska teman. Lärum har presenterat material och grupperna har fått bekanta sig med

materialutställningarna i sin helhet. Grupperna är professionella och studerande från utbildningssektorn och det sociala området.

Lärum ordnade en kurs om trygg internetanvändning i samarbete med föreningen Steg för Steg. År 2018 ordnade vi också, i samarbete med Kårkulla samkommun, en kurs i Jakobstad för IKT-stödpersoner. Kursen fortsätter under 2019. På kursen får personer med intellektuell funktionsnedsättning handledning så att de i sin tur kan handleda andra i användningen av till exempel läsplattor och tjänster på internet.

8. LL-CENTER – LÄTTLÄST OCH LÄSOMBUD

LL-Center producerar och främjar lättläst material på svenska i Finland och främjar läsning inom omsorgen genom läsombudsverksamheten. Målet är att göra nyheter, information och litteratur tillgängliga för personer som har svårt att läsa vanliga texter eller svårt att läsa själva.

Till målgrupperna hör bland annat personer med intellektuell funktionsnedsättning, autism, demens, inlärningssvårigheter, dyslexi eller personer som ännu inte kan språket och därför behöver lättläst under en övergångsperiod. Till målgrupperna hör också yrkesfolk, frivilliga och anhöriga som arbetar med eller stöder dessa personer, liksom myndigheter och andra som behöver information och rådgivning för att producera lättläst material. LL-Center samarbetar aktivt med finska Selkokeskus vid Kehitysvammaliitto och deltar i den nationella delegationen för lättläst (Selkokielen neuvottelukunta). Under hösten 2018 deltog LL-Center även i en arbetsgrupp som utarbetade en ny nationell handlingsplan för lätt språk. Vi följer också med utvecklingen av lättläst i Sverige och deltog i mars i ett seminarium i Stockholm ordnat av projektet *Begriplig text*.

År 2018 startade LL-Center en referensgrupp för lättläst som dryftar frågor kring lätt svenska i Finland. Gruppen är ett forum för utbyte av information mellan aktörer som jobbar med lättläst eller målgrupperna för lättläst. Referensgruppens uppgift är också att föra fram behovet av lättläst och lätt språk i samhället och att utveckla verksamheten i samarbete med LL-Center. Gruppen samarbetar med den nationella finskspråkiga delegationen.

LL-Centers verksamhet finansieras till största delen av STEA, men också med stöd från finlandssvenska fonder, år 2018 framför allt stiftelsen Brita Maria Renlunds minne.

8.1 LL-Bladet

LL-Bladet är en lättläst nyhets- och aktualitetstidning med utrikes- och inrikesnyheter samt artiklar om sport, underhållning och kultur. Tidningen utkommer varannan vecka, både som papperstidning och på webben. På webben lägger vi också ut nya nyheter under veckan då ingen papperstidning utkommer. Webbtidningen har talsyntes. Tidningens webbversion är gratis för läsarna. LL-Bladet ges ut i samarbete med Selkokeskus vid Kehitysvammaliitto och utkommer på finska under namnet Selkosanomat.

År 2018 utkom LL-Bladet planenligt med 20 nummer. Papperstidningens upplaga uppgick till strax under 1 000 exemplar, men läsarna är sannolikt många fler eftersom tidningen går till ett flertal adresser där många har möjlighet att läsa den. Till exempel på många dagverksamheter och boenden för personer med intellektuell funktionsnedsättning läser brukarna LL-Bladet i grupp. I många skolor används LL-Bladet som en inkörsport till tidningsläsning och som en källa till aktuell information. Våren 2018 hade vi igen en kampanj där vi erbjöd de svenskspråkiga grundskolorna grupprenumerationer av LL-Bladet till specialpris. Kampanjen resulterade i flera nya prenumerationer och gav synlighet för tidningen. Till tidningens läsare hör även skolelever och vuxna i finskspråkiga skolor och läroinrättningar som använder tidningen i undervisningen i svenska samt invandrare som lär sig svenska, finländare som bor utomlands, personer med dyslexi eller afasi, äldre personer

(bland annat med minnessjukdomar), personer med syn- eller hörselskada eller andra funktionsnedsättningar.

I september var det premiär för LL-Bladet med symbolstöd på webben. Nyheterna med symbolstöd baserar sig på ett urval av artiklar ur LL-Bladet. De produceras av Lärum och finns i anslutning till LL-Bladets webbtidning.

I oktober marknadsförde vi LL-Bladet på den finlandssvenska tidskriftsavdelningen på Helsingfors bokmässan. I oktober gästades LL-Bladet också av en journaliststipendiat från Sverige som jobbade på redaktionen i fyra veckor.

LL-Bladet på webben hade under det gångna året 22 035 användare och 33 109 sessioner. Under vardagar besöktes webbtidningen vanligen av 80–150 användare. Den populäraste artikeln på webben var en nyhet som publicerades i juli och handlade om att djuren lider i torkan. Den dagen besöktes webbtidningen av 420 användare.

8.2 Läsombud och frivilliga högläsare

LL-Centers läsombudsverksamhet sprider läsning inom special- och äldreomsorgen genom att utbilda personal och frivilliga högläsare. Syftet är att göra högläsning till en regelbunden del av vardagen på boenden och dagliga verksamheter och att på ett effektivt sätt nå ut med lättläst material till dem som behöver det. Läsombud och frivilliga högläsare gör böcker, nyheter och information tillgängliga för personer genom att de läser högt, diskuterar och förklarar innehållet i texterna. Läsombuden är personal som har läsningen som en av sina arbetsuppgifter. Frivilliga högläsare, som besöker ett boende till exempel en gång i veckan, är ett komplement till läsombuden.

LL-Center höll kurser för läsombud under våren i Helsingfors för personal inom Kårkulla samkommun och under hösten i Vasa för personal inom äldreomsorgen. Under hösten höll vi också en kurs för frivilliga högläsare i Helsingfors i samarbete med Folkhälsan. Kurserna bestod av två hela dagar eller 3–4 kvällsträffar, med hemuppgifter och handledning mellan kursdagarna. År 2018 utbildade LL-Center 17 nya läsombud och 12 nya frivilliga högläsare. Vi ordnade också träffar för tidigare utbildade läsombud och högläsare i Helsingfors och Borgå. Därtill gav vi stöd och inspiration till läsombuden och högläsarna bland annat i form av regelbundna nyhetsbrev med boktips, genom en Facebook-grupp för läsombud och genom besök i FDUV:s specialbibliotek.

Liksom under de två senaste åren uppmanade LL-Center läsombud, högläsare och andra intresserade runt om i Svenskfinland att delta i den internationella högläsningsdagen den 1 februari genom att ordna extra festliga lässtunder för sina klienter. Åtminstone 25 boenden och dagverksamheter deltog i firandet. I juni försåg LL-Center igen FDUV:s sommarläger med korgar fyllda med lättlästa böcker och tips till lägerledarna för hur man ordnar en lyckad lässtund.

På hösten gjorde personal från LL-Center en studieresa till Eslöv i Sverige, tillsammans med Kårkulla samkommun där studiegruppen fick bekanta sig med hur de jobbar med så kallade brukarläsombud inom den dagliga verksamheten.

På våren intervjuade vi läsombud, högläsare och åhörare för att samla information om vad de tycker om högläsningen, lättlästa böcker och LL-Bladet. På hösten gjorde vi tre enkäter till läsombud, deras förmän och frivilliga högläsare för att kartlägga hur aktiva de ännu är, vilka effekter de har märkt av läsningen och vilket stöd de önskar av LL-Center.

Under hösten inledde LL-Centers läsombudsverksamhet samarbete med Helmet-bibliotekens nya läskamratsverksamhet på Tölö bibliotek i Helsingfors. Också i övrigt samarbetar vi aktivt med bibliotek kring träffar för läsombud och information om lättläst litteratur.

8.3 Textbearbetning, rådgivning och information om lättläst

Till LL-Centers uppdrag hör att granska svenskspråkiga informationstexter som någon anhåller om att få märka med symbolen för lättläst. I granskningsarbetet ingår även rådgivning. LL-Center erbjuder också mot betalning översättningar av finska lättlästa texter till svenska och bearbetningar av texter till lättläst svenska. Uppdragsgivare är ofta myndigheter eller andra statliga och kommunala aktörer som vill informera lättfattligt på båda inhemska språken.

Under 2018 var gransknings-, översättnings- och bearbetningsarbetena 31 stycken. Bland beställarna fanns Arcada, DUV-teatern, FFC, FPA, Kårkulla samkommun, Nätverket Bärkraft på Åland, Patientskadeförsäkringscentralen, Steg för Steg, Vasa centralsjukhus och flera bibliotek.

LL-Center erbjuder också kurser i att skiva lättläst. År 2018 höll vi fem grundkurser och två skrivworkshoppar. Två av grundkurserna var öppna kurser och tre var beställningskurser. Beställare var Kårkulla samkommun, Luckan i Helsingfors och SFP:s partikansli. Workshopparna ordnade vi i samband med en fortbildningsdag för lärare i Österbotten. I skrivkurserna och workshopparna deltog sammanlagt 63 personer.

Rådgivning om lättläst material och lättläst språk har också skett per telefon och e-post. Under året har vi kontaktats för rådgivning uppskattningsvis 60 gånger.

En viktig del av LL-Centers arbete är att sprida information om lättläst material och om behovet av lätt språk. LL-Center upprätthåller webbplatsen ll-center.fi, där vi informerar om lättläst och våra tjänster. Under våren 2018 fortsatte arbetet med att utveckla webbplatsen, som vi förnyade föregående höst. Under hösten 2018 pågick också arbetet med den nya webbplatsen lättläst.fi, som samlar information på lättläst svenska. Webbplatsen lanserades vid årsskiftet. Lättläst.fi innehåller delvis samma material som tidigare har funnits på Papunet, portalen för alternativ kommunikation. Under året förstärkte vi också vår information på sociala medier och gjorde en ny pappersbroschyr om LL-Centers verksamhet och tjänster.

Vi tog emot flera grupper på besök i FDUV:s bibliotek, som har en stor samling lättlästa böcker. I Sverige ges årligen ut över hundra lättlästa böcker på flera olika förlag. LL-Center sprider information om dem och om lättlästa böcker på svenska som getts ut i Finland. Under 2018 satsade vi speciellt på marknadsföringen av Lärums förlagets tre lättlästa versioner av Tove Janssons kapitelböcker om Mumin som utkom 2017–2018. LL-Center bistår den nationella arbetsgruppen för lättläst litteratur (Selkokirjatyöryhmä) bland annat med översättning av stipendiebeslut till svenska.

LL-Center ser det som viktigt att kunskapen om behovet och nyttan av lättläst sprids allmänt i samhället. Under 2018 har vi bland annat föreläst om lättläst för 170 översättare och andra språkarbetare i kommuner, myndigheter, utbildningsenheter och kommersiella bolag på Hugo Bergroth-sällskapets årliga språkvårdsdag på Hanaholmen i Esbo. Under hösten skickade vi ut ett brev till alla politiska partier med en uppmaning att satsa på lättläst information i samband med det kommande riksdagsvalet. Vi har också tillsammans med våra finska kolleger bland annat besökt Justitieministeriet för att diskutera möjligheterna till lagstiftning om lätt språk.

Den nya svenska referensgruppen för lättläst, som hade sitt första möte i maj 2018, utgör en effektiv kanal för att sprida information till fältet. I gruppen sitter representanter för både myndigheter, utbildnings-, kultur- och bibliotekssektorn och våra olika målgrupper samt språkexperter.

9. STEG FÖR STEG

Steg för Steg är intresseföreningen som arbetar för och tillsammans med personer med intellektuell funktionsnedsättning. Vi engagerar oss på många olika sätt i frågor som berör rättigheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Vi arbetar för att ge personer med intellektuell funktionsnedsättning förutsättningar att synas och höras, delge sina åsikter och vara med och påverka i samhället. Personer med intellektuell funktionsnedsättning är centrala aktörer i organiseringen av föreningens verksamhet och är aktivt med och fattar beslut.

Föreningens personal är anställd av FDUV. Personaladministration, bokföring och revision av föreningens STEA-understöd sköts av FDUV.

De centrala delarna i föreningens verksamhet år 2018 har varit erfarenhetstalarverksamheten, påverkansarbetet och den lokala verksamheten. Steg för Steg har fjorton utbildade erfarenhetstalare från olika orter i Svenskfinland och under 2018 påbörjade vi en ny utbildning för medlemmar som använder alternativ och kompletterande kommunikation, AKK. Erfarenhetstalarna berättar om sina erfarenheter och anlitas som experter i frågor som berör till exempel bemötande, arbete och boende för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Under 2018 hade erfarenhetstalarna sammanlagt 21 uppdrag, varav 14 i södra Finland och 7 i Österbotten. De vanligaste beställarna var grundskolor och yrkeshögskolor, men även till exempel scouter och församlingar har beställt uppdrag.

Under året har våra erfarenhetstalare, tillsammans med styrelsemedlemmar och handledare, fått fortbildning. Vi ordnade en utbildningshelg i Tammerfors den 5–6 maj med temat självmedvetenhet och jagbild. Under året deltog erfarenhetstalarna även på FDUV:s etikseminarium, bokmässan i Helsingfors och Jakobs dagar i Jakobstad.

En av föreningens främsta mål under 2018 var att starta lokala grupper och öka sin regionala närvaro i Svenskfinland. De lokala gruppernas syfte är att samla medlemmar till träffar där man kan diskutera självbestämmande och engagerar sig i påverkansarbete lokalt. I de lokala grupperna är det medlemmarna som bestämmer om, planerar och genomför verksamhet i den stad eller kommun de bor i. År 2017 startade Steg för Steg sina första lokala grupper, i Helsingfors och Jakobstad. Under 2018 startade ytterligare fyra lokala grupper, i Pargas, Borgå, Mariehamn och Vasa/Korsholm.

De lokala grupperna har tillsammans engagerat ungefär 50 medlemmar som aktivt deltagit i träffar på sin egen ort. Under 2018 hade de lokala grupperna sammanlagt 30 träffar. De har bland annat deltagit i marknader och festivaler; Pargasdagarna, stadsfestivalen Världen i Byn i Helsingfors, Möjligheternas torg i Mariehamn och Prideparader både i Helsingfors och Mariehamn.

Steg för Steg har samarbetat med SAMS stödpersonsverksamhet 4BT kring olika träffar i Helsingfors och med DUV i Vasanejden kring självständighetsfesten i Korsholm. Dessutom har våra lokala grupper ordnat egna evenemang som temabaserade diskussionskvällar i Borgå, Jakobstad och Mariehamn, tillgänglighetsrundvandring i Pargas och flygbladsutdelning i Jakobstad. På hösten ordnade vi en tvådelad lättläst föreläsning om vett och etikett på internet i samarbete med Lärum.

En viktig resurs inom föreningen är våra handledare, vars insats ger medlemmarna möjlighet till ett aktivt deltagande i verksamheten. År 2018 hade föreningen 24 handledare som var engagerade i verksamheten. Vi erbjuder handledarna kontinuerligt utbildning och handledning.

Steg för Steg deltar i samhällsdebatten genom att medverka i medier. Under 2018 har föreningen medverkat sju gånger i tidningar och tv i frågor som berört bland annat bemötande, självbestämmande, tillgänglighet och FPA:s tjänster. Under temaveckan för personer med intellektuell funktionsnedsättning publicerade föreningen ett pressmeddelande och en video om rätten till ett självständigt liv.

År 2018 skickade föreningen ut tre medlemsblad till medlemmarna och gav ut föreningens första målprogram för åren 2018–2020. Därtill spred Steg för Steg information via sin webbplats, Facebook och Twitter.

Samarbete med andra organisationer är en viktig kanal för påverkan när det gäller ärenden som berör personer med intellektuell funktionsnedsättning. Föreningens medlemmar har under året deltagit i olika arbetsgrupper som diskuterat frågor som berör målgruppen.

10. INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

Genom vår informations- och kommunikationsverksamhet vill vi öka kunskapen om personer med intellektuell funktionsnedsättning och påverka attityder, lagstiftning och service. Vi vill också nå hela vår potentiella målgrupp och informera våra medlemmar om aktuellt inom funktionshinderområdet samt erbjuda dem stöd och gemenskap. En viktig del är även att marknadsföra vår verksamhet och våra tjänster.

Förbundet har en heltidsanställd informatör som bär huvudansvaret för kommunikationen och bistår de övriga medarbetarna i frågor som rör information och marknadsföring.

Under 2018 utarbetades och godkändes en kommunikationsstrategi. Syftet med strategin är att vi ska bli bättre på att nå ut med vårt budskap till relevanta målgrupper på ett strukturerat och tydligt sätt. Avsikten med strategin är också att förenhetliga vår bild utåt, hjälpa vid prioritering och förtydliga ansvarsfördelningen. Som komplement till kommunikationsstrategin utarbetades också en plan för kriskommunikation och en strategi för sociala medier.

Förbundets viktigaste informationskanaler är webbplatserna fdv.fi, ll-center.fi och larum.fi, medlemstidningen *Gemenskap & påverkan* (tidigare *Gula Pressen*), sociala medier, olika broschyrer och månadsbrevet till föreningarna.

På fdv.fi publiceras kontinuerligt nyheter, artiklar, ställningstaganden och blogginlägg som berör förbundets verksamhet och funktionshinderområdet överlag. Webbplatsen fungerar också som en informationsbank om målgruppen och om service för den. Webbplatsen har separata lättlästa sidor riktade till personer med intellektuell funktionsnedsättning. Nytt för år 2018 är att de flesta i personalen skriver bloggtexter, inte bara verksamhetsledaren. Under året har vi publicerat nyheter och andra texter i medeltal 1–2 gånger i veckan. Vi har jobbat med att öka tillgängligheten på webbplatsen, bland annat genom att ta i bruk verktyget *Talande webb*. Arbetet med att göra webbplatsen mer tillgänglig fortsätter 2019 då den nationella lagstiftningen om EU:s tillgänglighetsdirektiv godkänns.

Under 2018 slutfördes förnyandet av LL-Centers webbplats. Arbetet med att flytta över svenskspråkigt lättläst material från Papunets sidor till en helt ny webbplats lättläst.fi inleddes. Under året tog också de flesta föreningar i bruk en ny sidmall. Förbundet erbjuder medlemsföreningarna en sidmall och vid behov hjälp med uppdateringar på webbplatsen. Trafiken till våra webbplatser fdv.fi och ll-center.fi har ökat. Uppgifter för larum.fi och shop.larum.fi finns inte för år 2017. Se figur 3, 4 och 5.

För att nå ut med informationen på webbplatsen och för att vara i interaktion med medlemmarna och andra intressenter är det viktigt med aktivitet på sociala medier. Än så länge prioriterar vi Facebook högst. På FDUV:s Facebook-sida har antalet gillare ökat, likaså räckvidden, delvis tack vare betald marknadsföring. Se figur 6, 7 och 8. Bland de mest engagerande inläggen fanns Rocka sockorna-kampanjen inför Internationella Downs syndrom-dagen, en artikel om den nya sajten Meränord.fi och en film gjord inför temaveckan för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Många blogginlägg har också fått bra spridning.

Lärums Facebook-sida hade vid årets slut drygt 900 gillare mot cirka 850 året innan. LL-Centers Facebook-sida hade cirka 340 gillare mot 250 året innan. På Twitter hade vi vid årets slut 607 följare mot 479 året innan och totalt 290 200 Twittravisningar mot 131 294 år 2017.

Att få stor synlighet på Twitter på svenska i Finland har ändå visat sig vara svårt. Vi har också uppmuntrat personalen att vara aktiva på sociala medier och de har fått utbildning kring detta.

Förbundets medlemstidning utkom under året med fyra nummer, i februari, maj, september och december. Från och med majnumret utkom tidningen med nytt namn (*Gemenskap & påverkan, GP*) och med nytt utseende i enlighet med förbundets nya grafiska profil.

Upplagan var 2 600 exemplar. Medlemstidningen innehåller separata lättlästa sidor med material för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Vi har strukturerat om arbetet med tidningen bland annat så att det nu finns ett redaktionsråd. Förbundet har även bidragit med material till tidningen *SOS Aktuellt*. FDUV:s medlemmar får *GP* och *SOS Aktuellt* som medlemsförmån.

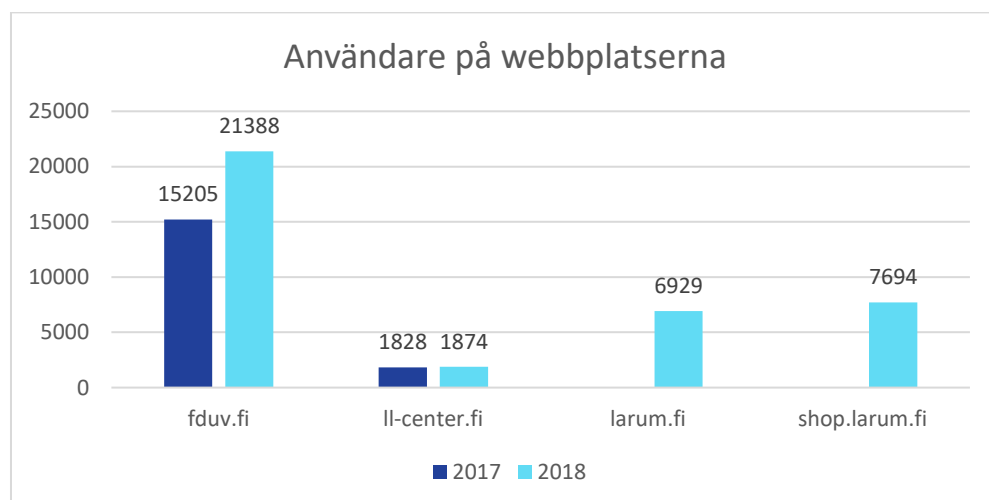
I och med att vi uppdaterat förbundets grafiska profil har vi även utarbetat nya broschyrer om FDUV; en kort basbroschyr, en ny bli medlem-broschyr och en mer omfattande broschyr som delvis ska ersätta årsberättelsen.

Förbundet fick rejält med synlighet i både nationella och lokala medier under året (90 mediaträffar mot 63 året innan). Mycket gällde frågor kring lättläst, service på svenska i och med vård- och landskapsreformen, upphandling, den nya funktionshinderlagen och den nya sajten Meränord.fi. Vi har skrivit insändare om den svenska servicen och vårdreformen, om färdtjänst, om den nya funktionshinderlagen, om självbestämmande och om digital delaktighet. I december uppmärksammade vi temaveckan för personer med intellektuell funktionsnedsättning med olika evenemang och synlighet på sociala medier. Årets temavecka lyfte fram rätten att leva självständigt och att delta i samhället.

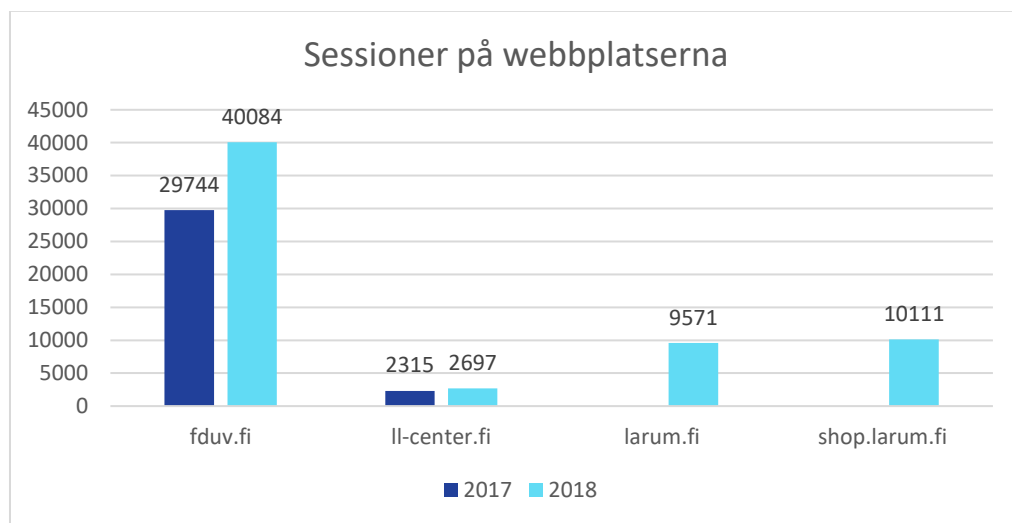
FDUV:s specialbibliotek i Helsingfors innehåller förutom mångsidig facklitteratur och lättläst litteratur även ett varierande urval av bland annat rapporter, avhandlingar och nordiska facktidsskrifter. Biblioteket har främst besökts av studerande vid yrkeshögskolor och yrkesinstitut, personer från arbetscentraler och boendeenheter och föräldrar och anhöriga till barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning.

Tack vare ett årligt understöd från Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond har det varit möjligt att förse biblioteket med aktuellt material och att prenumerera på tidningar och facktidsskrifter.

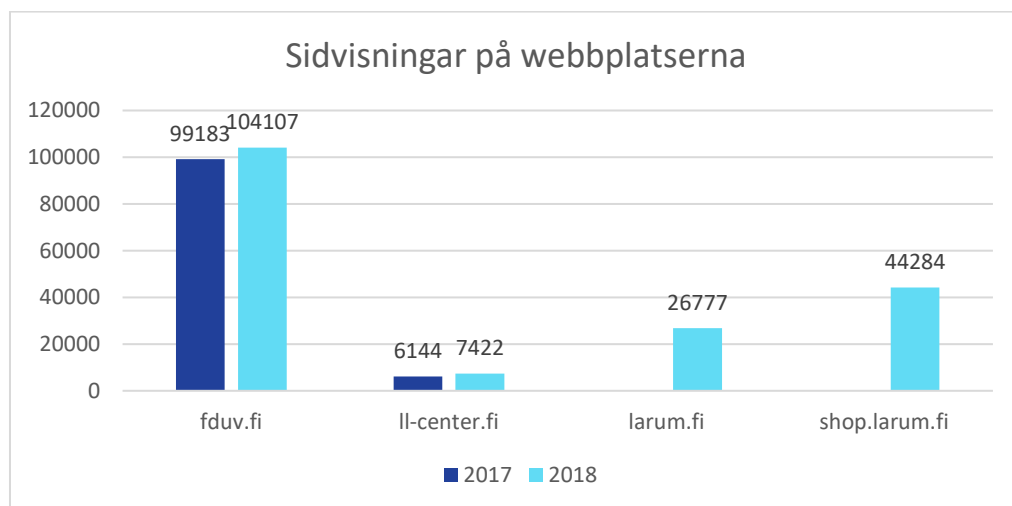
Figur 3 Antalet besökare enligt IP-adress på webbplatserna under ett år. Både nya och återkommande användare ingår.

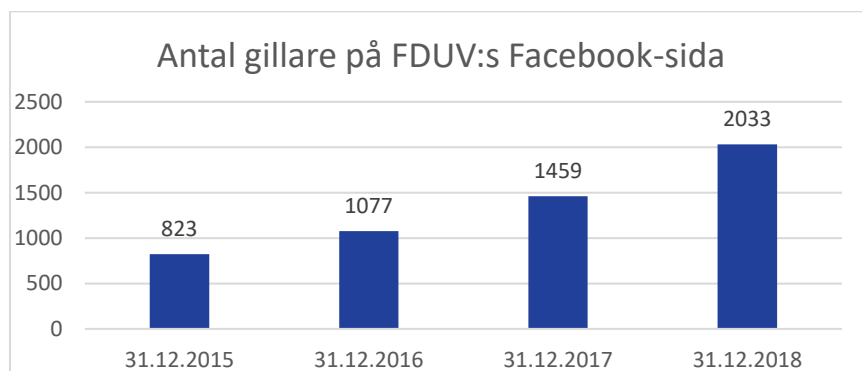
Figur 4 Antalet besök på webbplatserna. En session registreras då användaren är aktiv på webbplatsen och är giltig i 30 minuter. Om samma användare återvänder senare samma dag registreras det som en ny session.

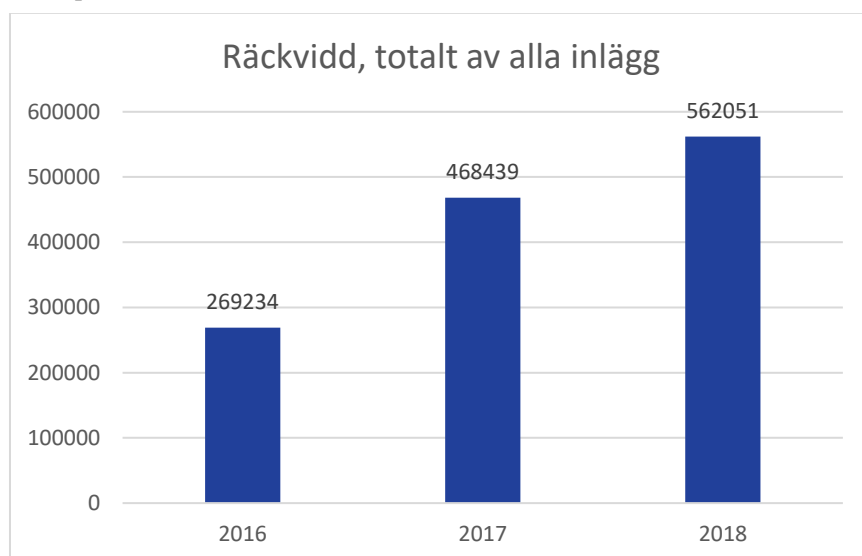
Figur 5 Antalet visningar som varje individuell sida på webbplatserna haft sammanlagt. Om en besökare laddar om sidan i sin webbläsare räknas det som ytterligare en sidvisning.

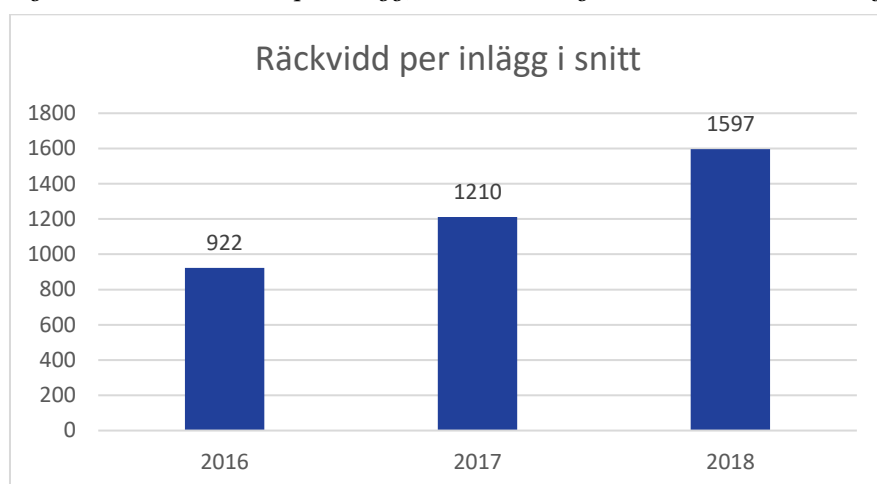
Figur 6 Antalet personer som gillar FDUV:s sida på Facebook. Dessa ser inte automatiskt alla våra inlägg.

Figur 7 Totala räckvidden av alla inlägg, alltså hur många som sett våra inlägg i sitt flöde på Facebook (inte unika personer).

Figur 8 Räckvidden i snitt per inlägg, alltså hur många som i snitt sett våra inlägg i sitt flöde på Facebook.

11. SAMARBETE

11.1 Nationellt samarbete

FDUV samarbetar aktivt med många olika organisationer. Det mest omfattande samarbetet bedriver vi via styrelseuppdrag eller olika samarbetsgrupper.

FDUV är medlem i SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder. Under 2018 var FDUV:s vice ordförande Beatrice Wahlström medlem i SAMS:s styrelse och styrelsemedlem Inger Karlsson verkade som ersättare.

Förbundets verksamhetsledare Lisbeth Hemgård är medlem i Delegationen för social- och hälsoorganisationernas understödscentral STEA samt styrelsemedlem i Samverkan inom funktionsnedsättning, Aspa-stiftelsen och Aspa-service. Dessutom representerar verksamhetsledaren förbundet i Kehitysvammaliittos fullmäktige.

Verksamhetsledaren ingår också i ledningsgruppen för Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning (KVANK) som representerar alla större aktörer inom boendeservice för personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland. Förbundets personal i boendeverksamheten och påverkansarbetet har deltagit i KVANK:s andra arbetsgrupper, som behandlar boendekvalitet, daglig verksamhet och verksamhet för barn och unga.

I anslutning till KVANK tillsattes en arbetsgrupp kring upphandling som verksamhetsledaren deltagit i. Arbetsgruppen initierade medborgarinitiativet *Ingen marknadsvara* mot offentlig upphandling av nödvändiga livslånga tjänster för personer med funktionsnedsättning.

Verksamhetsledaren är därtill medlem i SOSTE:s (Finlands Social och Hälsa rf) grupp för svenskspråkiga organisationer. Verksamhetsledaren blev också invald i ledningsgruppen för SOSTE:s projekt 2.0 som handlar om tredje sektorns roll i landskapsreformen.

Annette Tallberg, sakkunnig i intressepolitiskt arbete, är styrelsemedlem i Handikappforum som är ett forum för 32 funktionshinderorganisationer. Dessutom deltar FDUV:s personal i Handikappforums nätverksträffar.

Föreningskoordinatoren i södra Finland representerar förbundet i arbetsgruppen inom SAMS:s stödpersonsverksamhet 4BT och i insamlingsdelegationen för *En liten gest*.

Förbundet har därtill representation i LL-Bladets redaktionsråd, Papunets ledningsgrupp och i delegationen för lättläst litteratur (Selkokielen neuvottelukunta).

FDUV har under året blivit kallad till olika tillfälliga arbetsgrupper kring vårdreformen som Social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd (THL) initierat. Syftet med de olika arbetsgrupperna har varit att samla in information om hur personer med intellektuell funktionsnedsättning påverkas av de planerade förändringarna inom omsorgen.

Personalen deltar även i olika nätverksträffar som Svenska Studieförbundet har initierat.

11.2 Nordiskt samarbete

Genom sitt medlemskap i Nordiska Samarbetsrådet (NSR) vill FDUV tillsammans med sina systerorganisationer i Norden medverka till en bättre bevakning av medborgarverksamhet och övriga samhällsfrågor om personer med intellektuell funktionsnedsättning.

År 2018 arrangerade NSR sitt möte den 18–20 april på Färöarna. FDUV:s vice ordförande Christel Granholm-Hagen deltog och representerade FDUV och Finland på mötet.

11.3 Internationellt samarbete

FDUV är medlem i Inclusion Europe och i Inclusion International, båda intresseorganisationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer. FDUV har delat medlemskap i respektive organisationer tillsammans med Kehitysvammaisten Tukiliitto. Under 2018 deltog förbundets vice ordförande Beatrice Wahlström, informatör Matilda Hemnell och pedagogiska utvecklaren Fredrika Nyqvist i Inclusion Internationals kongress i Birmingham, England den 30.5–1.6. Temat var bland annat specialundervisning och inklusion.

11.4 Utvecklingssamarbete

FDUV:s samarbete med den kenyanska systerorganisationen KAIH (Kenya Association for the Intellectually Handicapped) fortsatte år 2018. Målet med samarbetet är att personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga ska öka sina möjligheter att påverka sin närmiljö och bli delaktiga i samhället.

KAIH ansvarar för projektet i Kenya. KAIH arbetar via lokala stödgrupper för anhöriga och personer med intellektuell funktionsnedsättning. KAIH har cirka 3 000 medlemmar, i drygt 150 föräldragrupper och 5 brukargrupper i 8 distrikt i Kenya.

År 2018 fortsatte arbetet med stödgrupper för familjer. Målet med arbetet är att grupperna själva ska kunna påverka i sina närsamhällen och öka möjligheterna för personer med intellektuell funktionsnedsättning att gå i skola och förtjäna sitt uppehälle. KAIH fortsatte även med yrkesträning för personer med intellektuell funktionsnedsättning i fem distrikt.

FDUV:s verksamhetsledare besökte Kenya i december tillsammans med familjestödjaren Christina Mannfolk från DUV i Vasanejden. Syftet med besöket var att följa upp hur projektet framskrider och att planera en fortsättning av samarbetet.

FDUV är sedan 2013 medlem i det finländska partnerskapsprogrammet Samverkan inom funktionsnedsättning. Partnerskapsprogrammet finansieras via Utrikesministeriet för tre år i taget. Den grundläggande principen för projektsamarbetet är att partnerorganisationen i Kenya bär huvudansvaret för att genomföra verksamheten. FDUV står för kamratstöd och expertis, för finansiering av verksamheten och för uppföljning av projektet.

Partnerskapsprogrammet Samverkan inom funktionsnedsättning verkar som ett stöd för FDUV och sprider information om andra liknande projekt som administreras från Finland. Under verksamhetsåret har en projektkoordinator vid FDUV arbetat med administrationen av projektet (5 %).

Även FDUV:s samarbetsprojekt i Zanzibar fortsatte under 2018. Målet med projektet är att erbjuda unga yrkesutbildning i en inkluderande miljö. FDUV samarbetar med Kehitysvammaliitto, som koordinerar projektet, samt med Kehitysvammaisten Tukiliitto och ZAPDD (Zanzibar Association for People with Developmental Disabilities) i Zanzibar.

12. ORGANISATIONSVERKSAMHET

FDUV:s styrelse sammanträdde för sex styrelsemöten (varav ett möte via e-post) under 2018. Förbundet hade därtill ett vårmöte och ett höstmöte.

Ledningsgruppen som bestod av teamledarna, ekonomichefen, informatören och verksamhetsledaren samlades 10 gånger under året. De olika teamen har haft möten enligt behov.

Personalen i Helsingfors och i Vasa har haft kanslimöten ungefär var tredje vecka, mötena har protokollförts. Vi har genomfört mötena som Skypemöten så att personalen i både Vasa och Helsingfors har kunnat delta. Personalen samlades till planeringsdagar på Villa Salin i Helsingfors den 11–12 juni.

Under 2018 förnyade förbundet sitt ekonomisystem och sitt e-post- och kommunikationssystem. Dessutom uppdaterade vi våra riktlinjer för hantering av personuppgifter.

Specifikationer 2018

LÄGER OCH SEMESTER 2018

Lägerplats/tidpunkt	Målgrupp/tema	Antal delt.	Antal ledare
Nyland och Åboland			
Högsand, Lappvik 25–30 juni	motion, dans och musik	17	11
Lehmiranta, Salo 25–30 juni	hantverk	9	7
Högsand, Lappvik 2–6 juli	vuxen	17	11
Högsand, Lappvik 2–6 juli	ungdom	12	11
Högsand, Lappvik 2–6 juli	barn	9	9
Högsand, Lappvik 9–13 juli	stort hjälpbehov	8	9
Päiväkumpu, Karislojo 9–13 juli	äldre	9	8
Högsand, Lappvik 9–13 juli	konst och drama	12	10
Högsand, Lappvik 16–20 juli	stort hjälpbehov	8	9
Kirjais, Nagu 16–20 juli	natur och skärgård	19	12
Högsand, Lappvik 16–20 juli	konst och drama	11	11
Högsand, Lappvik 23–27 juli	vuxen	17	13
Högsand, Lappvik 23–27 juli	barn	9	9
Sammanlagt 13 läger		157	130
Österbotten			
Kilen, Sideby 25–29 juni	tonåring	9	10
Pörkenäs, Jakobstad 2–6 juli	tonåring	10	11
Kilen, Sideby 2–6 juli	motion, dans och musik	15	11
Norrvala, Vörå 9–13 juli	ungdom	10	11
Norrvala, Vörå 9–13 juli	stort hjälpbehov	10	11
Norrvala, Vörå 16–20 juli	stort hjälpbehov	10	11
Sälgrund, Kaskö 16–20 juli	ungdom	8	7
Norrvala, Vörå 23–27 juli	äldre	15	12
Alskat, Korsholm 30 juli–3 augusti	konst och drama	15	15
Pörkenäs, Jakobstad 30 juli–3 augusti	konst och drama	15	15
Sammanlagt 10 läger		117	114

Läger riksomfattande

Lärkkulla, Karis 25–30 juni	band, musik	9	6
Nylands Brigad, Ekenäs 29 juni–1 juli	militärläger	4	2
Stornäsholm, Barösund 3 juli–5 augusti	scoutläger	5	4
Kulttuurikeskus Sofia, H:fors 5–7 oktober	barn	8	8

Sammanlagt 4 läger**26 20**

KURSER OCH SEMINARIER 2018

Namn/Ämne	Plats	Tid	Föreläsare/ Kursledare	Deltagare	Eventuell samarbetspartner
Kurser inom sakkunnigas uppdrag					
Serviceplanering	Malax	20.9	Susanne Tuure, Camilla Forsell	12	
Serviceplanering	Helsingfors	27.11	Linda Rex, Maria Balk	2	
Kurser och evenemang inom fritidsverksamheten					
Barnfest på Annegården	Helsingfors	3.3	Jon Jakobsson	50	Luckan Helsingfors
Dansgala i Korsnäsgråden	Korsnäs	24.3	Tomas Fantz orkester	120	DUV i Sydösterbotten
Konstutställningen Sommarminnen	Helsingfors	24.8–7.9	Jenni Bergman, Fanny Tavastila	150	
Dansgala på Norrvalla	Vörå	6.10	Allan & The Astronauts	210	DUV i Vasanejden
Självständighetsfest	Korsholm	1.12	Wasa Groove Unit	80	DUV i Vasanejden
Vernissage Sommarminnen	Vasa	3.12	Tina Holms, Erika Fellman	60	
Vernissage Sommarminnen	Jakobstad	4.12	Tina Holms, Erika Fellman	40	
Luciafest	Vasa/Korsholm	22.12	Finlands Lucia med fem DUV:are	200	DUV i Vasanejden
Lägerledarutbildningar					
Lägerledarutbildning	Helsingfors	26.5	Jenni Bergman, Jon Jakobsson, Sandra Allén	24	
Lägerledarutbildning	Korsholm	26.5	Elin Strandberg, erfarenhetstalare	36	
Familjekurser					
Familjekurs Vardagskraft	Åbo	6–8.4	Elina Sagne-Ollikainen	17	
Familjesemestervecka	Karislojo	16–21.7	Maria Balk	26	Svenska semesterförbundet
Styrgruppsmöte Familjen i centrum	Helsingfors/Vasa	22.8	Maria Balk, Camilla Forsell	5	
Föräldrakväll Ork och stöd i vardagen	Vasa	5.9	Camilla Forsell	31	Kårkulla samkommun
Rekreationsdagar	Sibbo	5–7.10	Susanne Tuure	18	Folkhälsan
Familjekurs Vardagskraft	Vörå	27–28.10	Camilla Forsell, Maria Balk	31	
Familjekurs Tillsammans är vi starkare	Tammerfors	10–11.11	Maria Balk, Camilla Forsell	28	
Aktivitetsdag på Maxifun	Jakobstad	1.12	Annika Martin, Camilla Forsell	14	

Utbildning och träffar inom projektet

Familjestödjare

Utbildningshelg kring temat lagstiftning och parrelation	Tammerfors	9–10.3	Elina Sagne-Ollikainen, Annette Tallberg	18
Regional familjestödjarträff	Jakobstad	5.6	Camilla Forsell	5
Regional familjestödjarträff	Esbo	7.6	Maria Balk	3
Regional familjestödjarträff	Helsingfors	13.6	Maria Balk	1
Regional familjestödjarträff	Karis	19.6	Maria Balk	2
Regional familjestödjarträff	Borgå	19.6	Maria Balk	2
Regional familjestödjarträff	Mariehamn	25.9	Maria Balk	5

Boendeservice

Utbildning i flyttförberedelse, dag 1	Jakobstad	23.1	Susanne Tuure, Elina Sagne-Ollikainen	10	
#Påhemvägen workshop för ungdomar	Pargas	24.1	Elina Sagne-Ollikainen	22	ARA
#Påhemvägen ungdomsverkstad	Ekenäs	27.1	Nina Normann	16	ARA
#Påhemvägen inspirationsverkstad	Pargas	15.2	Elina-Sagne Ollikainen	22	ARA
Utbildning i flyttförberedelse, dag 2	Jakobstad	6.3	Susanne Tuure, Elina-Sagne Ollikainen	9	
#Påhemvägen workshop för ungdomar	Pargas	13.3	Elina Sagne-Ollikainen	13	ARA
Referensgruppsmöte	Helsingfors	21.3	Elina Sagne-Ollikainen, Susanne Tuure	6	
Familjedag kring boendefrågor	Ekenäs	26.3	Elina Sagne-Ollikainen	35	
#Påhemvägen workshop för ungdomar	Pargas	6.4	Elina Sagne-Ollikainen	10	ARA
Utbildning i flyttförberedelse, Kårkulla	Tammerfors	10.4	Susanne Tuure, Elina Sagne-Ollikainen	17	
Utbildning i flyttförberedelse, dag 3	Jakobstad	17.4	Susanne Tuure, Elina Sagne-Ollikainen	10	
#Påhemvägen inspirationsverkstad	Pargas	24.4	Elina Sagne-Ollikainen	13	ARA
Seminarium om boende och delaktighet	Åbo	8.5	Susanne Tuure	16	Kårkulla samkommun
Flyttförberedelse till brukare, dag 1	Jakobstad	16.5	Susanne Tuure, Annika Martin	6	
Utbildning i flyttförberedelse, Kårkulla	Tammerfors	17.5	Susanne Tuure, Elina Sagne-Ollikainen	16	
#Påhemvägen workshop för ungdomar	Pargas	22.5	Elina Sagne-Ollikainen	16	ARA
Flyttförberedelse till anhöriga, dag 1	Jakobstad	22.5	Susanne Tuure	12	
Flyttförberedelse till brukare, dag 1	Jakobstad	29.5	Susanne Tuure	6	
Flyttförberedelse för hela familjen	Jakobstad	4.6	Susanne Tuure	22	
Flyttförberedelse till anhöriga, dag 2	Jakobstad	19.6	Susanne Tuure	12	
Gldas anhörigkväll	Vanda	27.8	Nina Normann	5	
#Påhemvägen slutfest	Pargas	27.9	Elina Sagne-Ollikainen	12	

Informationskväll om boende	Jakobstad	9.10	Susanne Tuure, Camilla Forsell	27	
Informationskväll om boende	Helsingfors	15.10	Nina Normann, Susanne Tuure	13	
Uppföljning av flyttförberedelse, anhöriga	Jakobstad	23.10	Susanne Tuure	10	Kårkulla samkommun
#Påhemvägen gemensam verkstad	Ekenäs	8.11	Nina Normann	14	ARA
#Påhemvägen ungdomsverkstad	Ekenäs	24.11	Nina Normann	5	ARA
Informationskväll om boende	Vasa	27.11	Susanne Tuure, Camilla Forsell	13	
#Påhemvägen gemensam verkstad	Ekenäs	4.12	Nina Normann	5	ARA
#Påhemvägen ungdomsverkstad	Ekenäs	15.12	Nina Normann	10	ARA

Mer än ord

Utbildning i bemötande, Social- och hälsovårdsverket	Jakobstad	25.1	Henrika Mercadante	100	
Huvudstadsregionens referensgrupp	Grankulla	27.2	Henrika Mercadante	8	
Västra Nylands referensgrupp	Ekenäs	28.2	Henrika Mercadante, Jenni Bergman	6	
Östra Nylands referensgrupp	Borgå	14.3	Jenni Bergman	3	
Utbildning i bemötande, personal inom småbarnsped.	Helsingfors	20.3	Jenni Bergman, Susanna Hemming	6	Folkhälsan, Hem och Skola
Utbildning i bemötande, personal inom småbarnsped.	Karis	22.3	Jenni Bergman, Susanna Hemming	19	Folkhälsan, Hem och Skola
Utbildning i bemötande, personal inom småbarnsped.	Åbo	27.3	Jenni Bergman, Susanna Hemming	7	Folkhälsan, Hem och Skola
Utbildning i bemötande, personal inom småbarnsped.	Vasa	4.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	12	Folkhälsan, Hem och Skola
Utbildning i bemötande, personal inom småbarnsped.	Jakobstad	5.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	25	Folkhälsan, Hem och Skola
Utbildning i bemötande, rådgivningspersonal	Helsingfors	11.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	15	Folkhälsan
Utbildning i bemötande, rådgivningspersonal	Kyrkslätt	12.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	9	Folkhälsan
Utbildning i bemötande, rådgivningspersonal	Borgå	13.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	10	Folkhälsan
Utbildning i bemötande, Vasa centralsjukhus	Vasa	18.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	15	
Utbildning i bemötande, rådgivningspersonal	Jakobstad	24.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	19	Folkhälsan
Utbildning i bemötande, rådgivningspersonal	Närpes	25.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	14	Folkhälsan
Utbildning i bemötande, studerande	Vasa	26.4	Jenni Bergman, Susanna Hemming	38	
Mellersta Österbottens referensgrupp	Vasa	2.5	Henrika Mercadante, Susanna Hemming	7	
Norra Österbottens referensgrupp	Jakobstad	3.5	Henrika Mercadante	3	
Åbolands referensgrupp	Pargas	15.5	Henrika Mercadante	7	
Slutseminarium	Tammerfors	17–18.11	Henrika Mercadante	29	

Kurser, träffar och föreläsningar inom LL-Center

Träff för läsombud	Helsingfors	18.1	Johanna von Rutenberg	7	Folkhälsan
Kurs för läsombud	Helsingfors	25.1	Johanna von Rutenberg	12	Kårkulla samkommun
Skriva lättläst-workshoppar	Pedersöre	3.2	Carina Frondén	15	Projektet Framtidsdax
Föreläsning om lättläst	Esbo	18.5	Johanna von Rutenberg	170	Hugo Bergroth-sällskapet
Kurs i att skriva lättläst	Helsingfors	23.5	Carina Frondén	6	
Kurs för frivilliga högläsare	Helsingfors	12.9, 19.9, 24.10	Johanna von Rutenberg, Veronica Andersson	12	Folkhälsan

Kurs i att skriva lättläst	Tammerfors	24.9	Carina Frondén	6	Kårkulla samkommun
Kurs för läsombud	Vasa/Vörå	4.10, 29.11	Johanna von Rutenberg, Veronica Andersson	5	
Kurs i att skriva lättläst	Helsingfors	5.10	Carina Frondén	10	Luckan Helsingfors
Kurs i att skriva lättläst	Helsingfors	30.10	Carina Frondén	11	
Kurs i att skriva lättläst	Helsingfors	19.11	Johanna von Rutenberg, Matilda Hemnell	15	SFP
Övriga					
DUV-dagar	Åbo	3–4.2	Påverkansteamet och Föreningsteamet	50	
Må bra-dag för seniorer	Vörå	24.4	Annika Martin	10	
Föreläsning: Hur skapa motivation hos barn med särskilda behov?	Helsingfors	16.5	Christoph Treier	22	
Må bra-dag för mammor	Vasa	22.9	Annika Martin	8	
Etikseminarium: Rätt till ett (gott) liv	Esbo	26.10	Charlotta Ingvaldstad Malmgren, Carolin Ahlviik-Harju, Tuire Ulmanen, Mark Niemi, Jonas Helgesson	196	Hanaholmen-kulturcentrum för Sverige och Finland, Kyrkans central för svenska arbetet
Föreläsning om självmedkänsla	Vasa	3.12	Ronnie Grandell	32	
Föreläsning om självmedkänsla	Åbo	4.12	Ronnie Grandell	6	
Kurser inom Steg för Steg					
Steg för Steg träff	Jakobstad	17.1	Annika Martin	6	
Handledarutbildning	Vasa	20.1	Annika Martin, Ilona Salonen	6	
Steg för Steg träff	Helsingfors	27.2	Frank Lundgren, Nan Björkskog-Lindborg	6	
Steg för Steg träff	Borgå	14.3	Frank Lundgren	6	
Diskussionskväll om arbete och pengar	Mariehamn	26.3	Frank Lundgren	14	DUV på Åland
Steg för Steg träff	Helsingfors	24.4	Frank Lundgren	6	
Erfarenhetstalarutbildning	Tammerfors	5–6.5	Monica Björkell-Ruhl, Susanna Hemming m.fl.	33	
Vårjippo	Helsingfors	14.5	Sofia Jernström, Frank Lundgren, Karolina Sjöberg	53	4BT
Steg för Steg träff	Mariehamn	21.5	Sara Wikström	14	
Steg för Steg träff	Pargas	22.5	Frank Lundgren	6	
Steg för Steg träff	Jakobstad	23.5	Marica Nordman, Helena Ahlstrand	7	SAMS
Steg för Steg träff	Helsingfors	14.6	Sofia Jernström, Nan Björkskog-Lindborg	5	
Steg för Steg träff	Mariehamn	18.6	Sara Wikström	9	
Steg för Steg träff	Mariehamn	23.7	Sara Wikström	7	
Steg för Steg träff	Mariehamn	2.8	Sara Wikström	8	
Vett och etikett på nätet del I	Helsingfors	1.9	Carina Frondén	18	FDUV, Lärum

Steg för Steg träff	Jakobstad	5.9	Annika Martin	8	
Steg för Steg träff	Helsingfors	13.9	Frank Lundgren	5	
Steg för Steg träff	Pargas	28.9	Frank Lundgren, Robert Helin	7	
Steg för Steg träff	Borgå	16.10	Frank Lundgren	5	
Erfarenhetstalarträff	Helsingfors	26–27.10	Frank Lundgren, Sofia Jernström	13	FDUV
Steg för Steg träff	Jakobstad	14.11	Annika Martin	3	
Steg för Steg träff	Pargas	23.11	Frank Lundgren, Robert Helin	6	
Steg för Steg träff	Helsingfors	30.11	Frank Lundgren, Sofia Jernström	6	DUV i Mellersta Nyland
Tillgänglighetsrundvandring och träff med handikapprådet	Pargas	3.12	Frank Lundgren, Robert Helin	8	Rådet för personer med funktionsnedsättning i Pargas
Diskussionskväll om arbete och pengar	Borgå	4.12	Frank Lundgren	6	
Vett och etikett på nätet del II, Att påverka på sociala medier	Helsingfors	8.12	Sofia Jernström, Frank Lundgren	16	
Julglögg	Helsingfors	8.12	Sofia Jernström, Frank Lundgren, Karolina Sjöberg	31	4BT